

โบราณสถานหอพระสูง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

หอพระสูง หรือวิหารพระสูง ตั้งอยู่ตำบลคลัง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่บนเนินดินสูงนอกกำแพงเมืองนครศรีธรรมราชด้านทิศเหนือ ไม่ปรากฏเอกสารระบุประวัติและปีการก่อสร้างอาคารที่ชัดเจน ปรากฏเพียงเอกสารที่บันทึกไว้ในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๕ ที่กล่าวถึงวิหารสูง เช่น

พ.ศ.๒๔๒๗ ปรากฏความในหนังสือชีวิวัฒน์ตอนหนึ่งว่า “...ที่มุมค่ายทิศตะวันตกเฉียงเหนือ มีโคกดินสูงขึ้นไปประมาณ ๗-๘ วา มีวิหารสูงบนโคกหลังหนึ่ง เป็นวัดเก่า...”

และในพ.ศ.๒๔๕๕ ในบันทึกการเสด็จตรวจการณ์คณะสงฆ์ มณฑลปักษ์ใต้ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้บันทึกความไว้ว่า “...วันที่ ๑๙ มิ.ย....เวลาบ่าย ๔ โมง ข้าราชการและพ่อค้าเฝ้าเรียงที่พลับพลา แล้วทรงพระดำเนินประพาส เสด็จวัดวิหารสูง...”

สำหรับความเชื่อและคำบอกเล่าเกี่ยวกับเนินดินแห่งนี้มีหลายประการ เช่น ในคราวที่พม่ายกทัพมาตีหัวเมืองภาคใต้ในครั้งสงคราม ๙ ทัพ ในพ.ศ. ๒๓๒๘ ได้ใช้เป็นเนินดินสำหรับตั้งปืนใหญ่ เป็นเนินดินที่ใช้ฝั่งศพทหารพม่า ภายหลังเนินดินนี้ได้กลายเป็นที่รกร้าง ต่อมาเจ้าพระยานคร (น้อย) เห็นว่าควรจะสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ชาวเมือง จึงให้สร้างพระพุทธรูปขึ้นบนเนินนั้นและสร้างวิหารสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป เรียกว่า “หอพระสูง” และยังมีอีกความเชื่อว่าเป็นสถานที่ปลงศพพระเจ้าตากสินพร้อมกับเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู) เป็นต้น

ลักษณะศิลปกรรมของหอพระสูงในปัจจุบัน เป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูน ในแผนผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง ๕.๙๐ เมตรยาว ๑๓.๒๐ เมตร และสูง ๓.๕๐ เมตร หันหน้าไปทางทิศตะวันออก โครงสร้างหลังคาเป็นเครื่องไม้ทรงจั่วมุงด้วยกระเบื้องดินเผา ผนังทิศเหนือและทิศใต้ของอาคารเจาะเป็นช่องรับแสงรูปกากบาท ภายในอาคารตกแต่งผนังด้วยภาพเขียนสีลายดอกไม้วางทั้งสี่ด้าน พระพุทธรูปประธานภายในหอพระสูงเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทองปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๒.๔๐ เมตร สูง ๒.๘๐ เมตร บริเวณฐานพระพุทธรูปตกแต่งด้วยลวดลายจีน ศิลปกรรมหอพระสูงในปัจจุบันแสดงรูปแบบศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น อย่างไรก็ตามจากการบูรณะหอพระสูงในอดีต ได้พบโบราณวัตถุที่กำหนดอายุก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ด้วย อาทิ พระพุทธรูปหินทรายแดง พระพุทธรูปทำจากหินปะการัง ศิลปกรรมสมัยอยุธยา

กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดที่ดินโบราณสถานหอพระสูง (พระวิหารสูง) ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๘ ตอนที่ ๖๓ หน้า ๑๒๐๖ วันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๔ พื้นที่โบราณสถานประมาณ ๑ ไร่ ๒ งาน ๗๙ ตารางวา

หอพระสูงเป็นอาคารก่ออิฐขนาดเล็กตั้งอยู่บนเนินสูง มีลักษณะเด่นทางศิลปกรรมคือการเจาะผนังด้านข้างเป็นช่องประตู เพื่อใช้เป็นช่องแสงอาคารและเพื่อการระบายอากาศ การเจาะช่องแสงดังกล่าวจะให้ความสว่างภายในอาคารอย่างเหมาะสม ทำให้บรรยากาศโดยรวมเหมาะสมกับการใช้ศาสนสถาน ซึ่งการประดับช่องแสงเป็นช่องประตู นิยมตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายเป็นต้นมา

ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบโบราณสถานที่เป็นอาคารขนาดเล็กและผนังด้านข้างเจาะผนังเป็นช่องประตูอื่นๆอีก อาทิ โบราณสถานอุโบสถวัดชายนาวา และโบราณสถานอุโบสถ วัดเขาขุนพนม นอกจากนี้วัดอีกหลายแห่งในทำช่องแสงหรือช่องระบายอากาศที่ทำเป็นช่องสี่เหลี่ยมหรือช่องประตู

เรียบเรียงโดย: นางศิริพร สังข์หิรัญ นักโบราณคดีชำนาญการพิเศษ กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๑๒ นครศรีธรรมราช กรกฎาคม ๒๕๖๙

อ้างอิง

ภาณุรังษีสว่างวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมพระยา, ๒๔๐๒-๒๔๗๑. ชีวิตฉันที่ต่าง ๆ ภาคที่

๗. [ม.ป.ท.]: โรงพิมพ์ศุภสุภา; ๒๕๑๐.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เสด็จตรวจการณ์คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๔๖๐. [ม.ป.ท.]:

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย; ๒๕๓๗.

สำนักศิลปากรที่ ๑๔ นครศรีธรรมราช, โบราณสถานและแหล่งโบราณคดี พื้นที่สำนักศิลปากรที่ ๑๔

นครศรีธรรมราช เล่ม ๓. [ม.ป.ท.]:๒๕๕๔.

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๒๕
ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๒๕
ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๒๖

ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๒๕

ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

พระพุทธรูปหินทราย ศิลปะอยุธยา พบจากการบูรณะโบราณสถานหอพระสูง พ.ศ.๒๕๒๖

ที่มา:พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

โบราณวัตถุที่พบจากโบราณสถานหอพระสูง

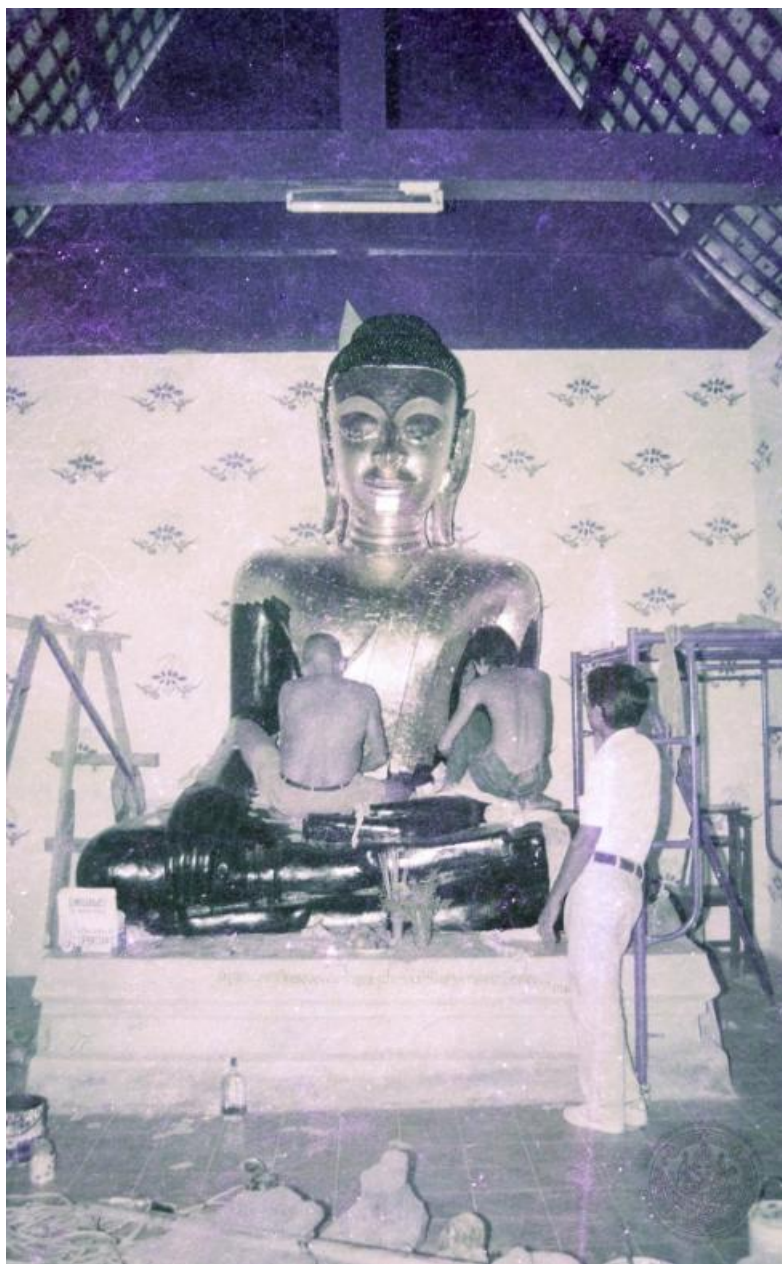
ที่มา:พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

โบราณวัตถุที่พบจากโบราณสถานหอพระสูง
ที่มา:พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

โบราณวัตถุที่พบจากโบราณสถานหอพระสูง

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๒๖

ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๒๖
ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๒๖

ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ.๒๕๔๑

ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๓๖
ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ. ๒๕๔๑
ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ.๒๕๔๔

ที่มา:สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

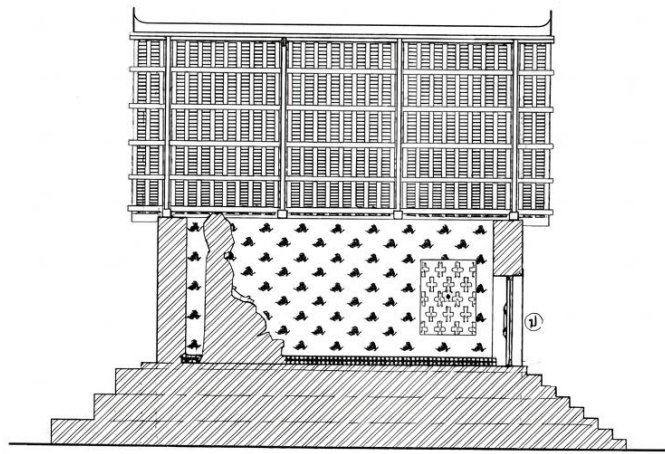
โบราณสถานหอพระสูง พ.ศ.๒๕๖๙

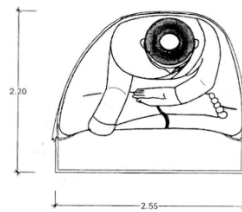
โครงการบูรณะโบราณสถานหอพระสูง งบประมาณ ๒๕๖๘
ที่มา:กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปากรที่ ๑๒ นครศรีธรรมราช

โครงการบูรณะโบราณสถานหอพระสูง งบประมาณ ๒๕๖๘
ที่มา:กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปากรที่ ๑๒ นครศรีธรรมราช

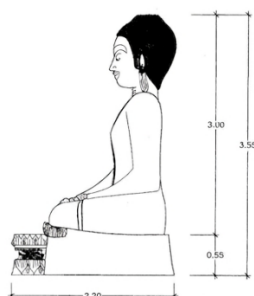
มาตราส่วน 1:50

แปลน

รูปด้านหน้า

รูปด้านข้าง

โครงการบูรณะโบราณสถานหอพระสูง งบประมาณ ๒๕๖๘
 ที่มา:กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปากรที่ ๑๒ นครศรีธรรมราช

อุโบสถวัดชานนา ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

อุโบสถวัดเขาขุนพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช

อุโบสถวัดเขาขุนพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช

อุโบสถเดิม วัดพระนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๔๙๗
 (ภาพแยกจากเอกสารจดหมายเหตุ ชุดกระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร)
 ที่มา:หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

อุโบสถเดิม วัดพระนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๔๙๗
 (ภาพแยกจากเอกสารจดหมายเหตุ ชุดกระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร)
 ที่มา:หอจดหมายเหตุแห่งชาติ